

construint
mirades

Karlsson de les teulades

Vibeke Idsøe

Material didàctic de la pel·lícula

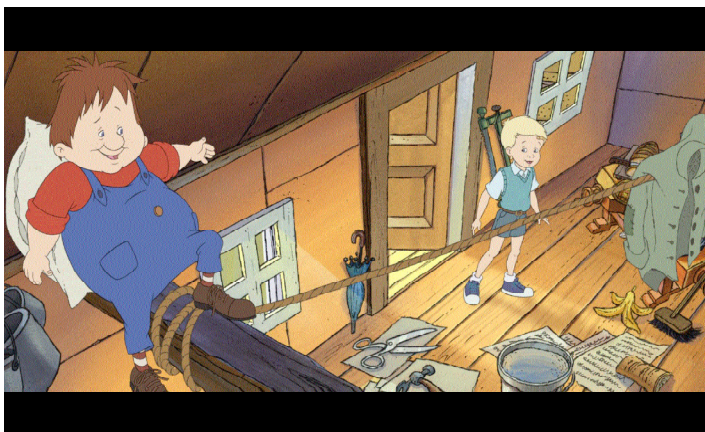
Educació Infantil

Formació en llenguatges audiovisuals

í n d e x

- 3 **Fitxa tècnica**
- 3 **Sinopsi**
- 3 **Què treballem?**
- 4 **La literatura infantil i el cinema**
- 5 **Proposta d'activitats**
- 5 **La fusió entre fantasia i transgressió**
- 6 **Proposta d'activitats**

s i n o p s i

En Germånet és un nen de 7 anys solitari i somniador que viu en una gran ciutat de Suècia i que voldria tenir un gos amb qui poder passar l'estona. Quina serà la seva sorpresa quan una calorosa i ensopida tarda d'estiu descobreix l'arribada d'un personatge estrafolari, en Karlsson, un amic imaginari que entra volant per la finestra gràcies a una estranya hèlice. A partir d'aquell dia, en Karlsson i en Germånet viuran les millors aventures i entremaliadures plegats.

f i t x a t è c n i c a

Karlsson de les teulades

Títol original: *Karlsson på taket*

Direcció: Vibeke Idsøe

Guió: Vibeke Idsøe

Producció: Noruega/Suècia, 2002

Versió: catalana

Durada: 76 minuts

q u è t r e b a l l e m ?

Karlsson de les teulades és una pel·lícula basada en el llibre homònim de l'escriptora Astrid Lindgren i un gran exemple per treballar les adaptacions d'obres de literatura infantil al cinema. Al llarg de la història, els contes i narracions destinats al públic d'aquestes edats han estat una gran font d'inspiració per al cinema, i precisament les novel·les d'aquesta cèlebre autora sueca, de la qual el 2007 es va celebrar el centenari del seu naixement, han donat fruit a nombroses pel·lícules. En el cas de *Karlsson de les teulades*, Vibeke Idsøe ha aconseguit fer una acurada adaptació al conte original, tot respectant-ne la fantasia i la mirada infantil, així com donant-li forma amb dibuixos que ens recorden les il·lustracions d'aquarel·la.

D'altra banda, més enllà del seu aspecte més formal, el fil argumental de *Karlsson de les teulades* també permetrà que els més menuts s'embarquin en un univers de fantasia tan particular com és el d'aquesta autora. Coneguda pel tarannà subversiu de les seves obres, Astrid Lindgren ha sabut recrear les fantasies d'un nen de 7 anys i contraposar-les a l'estricta mirada adulta. D'aquesta manera,

¹ Astrid Lindgren

Va néixer el 14 de novembre de 1907 en una granja als afores de Vimmerby, Suècia, amb el nom de Astrid Anna Emilia Ericsson. Als 18 anys, embarassada de la seva primera criatura, es va traslladar a Estocolm, ciutat que es convertiria en la seva residència fins a la seva mort. Més endavant, el 1934, neix Karin, la seva segona filla. L'any 1944 va publicar la seva primera obra, *Britt-Mari*, que va guanyar el segon premi en un concurs literari organitzat per un dels editors més importants de Suècia, i això va impulsar la seva carrera literària. Després de revisarla, un any després va publicar la que es convertiria en la seva obra més reconeguda: *Pippi Langstrump* (1945), les extravagants aventures d'una nena òrfena de 9 anys de cabells rojos i trenes rígides. Les aventures de la nena més forta del món, que conviu amb un cavall i amb un mono van provocar una gran polèmica pel seu esperit transgressor, però van tenir molt èxit internacional. A partir d'aquell moment, la bibliografia de la ja consagrada autora ha arribat gairebé al centenar de llibres, traduïts a unes 80 llengües, amb títols tan coneguts com: *Miguel el travieso*, *Karlsson de les teulades*, *El gran detective Blomquist*, *Ronja, la hija del bandolero*, entre molts d'altres. La seva feina com a editora a Rabén&Sjögren i la seva passió per la literatura van contribuir, sens dubte, a l'impuls de la literatura infantil. Sempre lluitadora pels drets dels infants i dels animals, Astrid Lindgren morí el 28 de gener de 2002. La seva autobiografia es titula *Mi mundo perdido* (1975).

Lindgræn obre les portes a la imaginació i posa sota qüestionament els tabús dins el món dels adults.

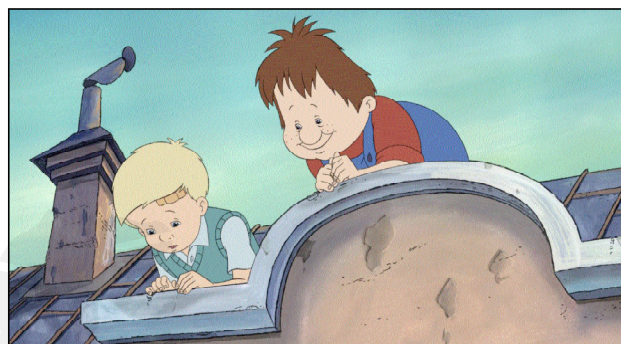
La literatura infantil i el cinema

La pel·lícula *Karlsson de les teulades* és l'adaptació al cinema d'un dels innumbrables contes de la conegudíssima escriptora sueca Astrid Lindgren¹. El nom de l'autora és potser un dels més significatius dins la literatura infantil d'aquell país; és la creadora de personatges que han esdevingut tan cèlebres com *Pippi Langstrump* o *Miguel el travieso*, entre molts d'altres. Les seves obres, trencadores en molts aspectes, han estat traduïdes a més de 90 llengües i han esdevingut, així, part de l'univers infantil de criatures d'arreu del món. *Karlsson* és tan sols un dels seus personatges literaris traslladats al món del cel·luloide, hi ha moltes pel·lícules basades en les narracions d'Astrid Lindgren, i totes han aconseguit una projecció i un gran èxit internacional.

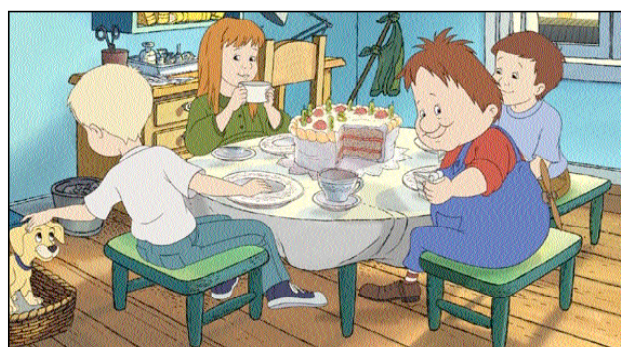
Suècia, com Noruega i Dinamarca, és famosa per produir pel·lícules infantils i per a adolescents d'una gran qualitat i riquesa narrativa. Fet que no és sorprenent si es té en compte que en aquests països hi ha una a rrelada tradició literària dirigida al públic d'aquestes edats. I precisament a Astrid Lindgren se la considera una gran innovadora de la literatura infantil, així com impulsora d'aquest gènere després de la Segona Guerra Mundial. Els contes de Lindgræn han aconseguit rec rear el món de la infància i explicar-ne tant les experiències més fantàstiques com aquelles més adverses. A més, l'autora també ha aconseguit fer-ho des de la pròpia mirada infantil i situar, així, les criatures al centre de la narració. De fet, l'autora afirma haver escrit les seves històries a partir de la seva expe-

riència com a nena i inspirant-se en la nena que sempre ha dut dins. Sense oblidar com n'és de meravellós, però alhora difícil, ser una criatura.

Cinema i literatura sempre han mantingut una estreta relació, i encara de forma més accentuada en el cas de la literatura infantil. Tal com es posa de manifest a *Karlsson de les teulades*, d'una banda, els contes i narracions infantils han estat i encara són una de les principals fonts d'inspiració argumental per a les pel·lícules adreçades a criatures; i, de l'altra, també és habitual que

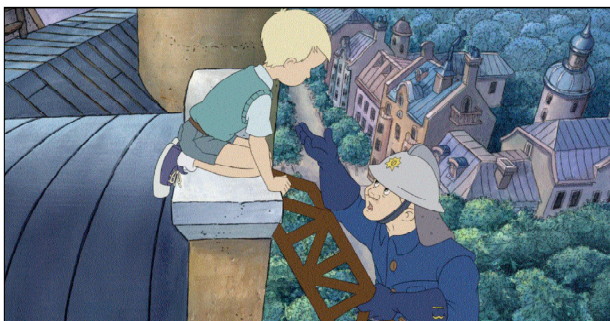
n'utilitzin la manera de narrar la història, fent-la així més propera a l'estructura narrativa a què les criatures estan acostumades. Ara bé, en traslladar la història a un nou for-

mat, els recursos amb què es compta varien; en el món del cinema, allò que sobre el paper ens imaginàvem pren una forma concreta i s'acompanya d'imatge i so. La imatge i la paraula conflueixen i el camí de la interpretació està més conduït i definit per mitjà de les imatges i fins i tot de la música, que sovint l'acompanya. Per tant,

per tal de convertir un material literari en pel·lícula cal fer un treball d'adaptació a aquest nou mitjà i cal tenir en compte totes les seves possibilitats expressives.

En el cas de *Karlsson de les teulades*, l'adaptació al cinema és fidel a aquesta particular perspectiva del conte i dels personat-

ges. Així, a més de situar les criatures com a protagonistes de la història, en el pla estètic també s'ha aconseguit acostar el film a l'univers infantil. Amb els recursos que són propis al cinema d'animació, la directora ha optat per una posada en escena amb dibuixos senzills i plens de colors, que ens recorden les il·lustracions d'aquarel·la, i un format en dues dimensions. D'aquesta manera, la imatge i el fil argumental aconsegueixen confluïr de forma àgil i coherent. Amb totes les seves riqueses, el film està impregnat de l'esperit i la màgia que caracteritzen les novel·les de la tan fabulosa Astrid Lindgren.

Proposta d'activitats

- Els contes i narracions infantils són i han estat una font d'inspiració per al cinema. Comenteu a l'aula quins contes dels que heu pogut llegir o que us han explicat s'han adaptat per fer-ne una pel·lícula. Com per exemple: *La Blancaneus* (gemans Grimm), *Les tres bessones* (Roser Capdevila), etc.
- Feu treballar la imaginació. Quin conte us agradaria veure traslladat al cinema? Per què? Feu un dibuix del personatge o personatges principals.

La fusió entre fantasia i transgressió

La cultura infantil escandinava es caracteritza per ser atrevida i, de vegades, descarada. Així, la majoria dels autors i autores que en són representants intenten interpretar la vida i la realitat sense tabús, alhora que també donen camí lliure a la imaginació i la fantasia, tal com ocorre en la infància, en què realitat i fantasia van de la mà, ambdues fortes i pràcticament equivalents. L'escriptora Astrid Lindgren n'és l'exemple més clar, amb novel·les revolucionàries tant en el moment en què van ser escrites com, fins i tot, actualment.

L'obra que va impulsar la llarga trajectòria de l'autora és, sens dubte, *Pippi Langstrump*, potser la més transgressora dins la seva bibliografia. En el marc de la Segona Guerra Mundial, quan va ser publicada, les pràctiques educatives eren molt autoritàries i aquell relat xocava amb les idees del moment. Pippi és la nena més forta del món, és òrfena i viu sola en una casa desendregada amb un cavall i un mico, està segura d'ella mateixa i dóna la seva opinió sobre qualsevol cosa i a tothom. La seva figura era subversiva i qüestionava tots els mètodes educatius de llavors, que buscaven convertir les criatures segons els models de bondat i obediència. Així, la descarada Pippi va envair l'espai que estava sota el domini dels nens i els adults però amb un toc propi de fantasia i imaginació.

Un altre exemple de transgressió dins la literatura infantil i juvenil és l'obra de l'es-

² Roald Dahl

(1916, Llandaff, Gales – 1990, Oxford)

Va néixer en un poblet de Gales, en el si d'una família d'origen noruec. De petit, el van internar en una escola anglesa on va ser educat amb normes molt rígides, que posteriorment serien mencionades en alguns dels seus llibres. En acabar el batxillerat va entrar a treballar a la Shell, la multinacional petrolera, a l'Àfrica. La seva incursió en la literatura infantil va començar arran dels contes que explicava als seus quatre fills. L'any 1964 va publicar la primera obra: *Charlie i la fàbrica de xocolata*. Però la seva bibliografia acabarà recollint nombrosos títols de renom com *Matilda* (1988), *James i el melocotón gigante* (1971), entre molts d'altres. Val a dir, però, que Dahl no només va ser conegut per títols infantils, també va deixar empremta amb literatura destinada a adults, que es caracteritza pels seus finals sorprenents i una orientació un tant inversa.

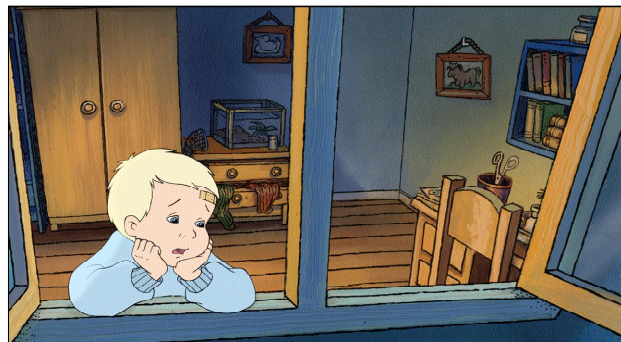
criptor Roald Dahl², que, encara que nascut a Cardiff i establert a Anglaterra, provenia d'una família d'origen noruec. Els personatges dels seus contes, com per exemple Matilda o Jordi (de “La meravellosa medicina d'en Jordi”), també han estat coneguts per ser transgressors, amb matisos, i allunyats dels models habituals. En les seves narracions, a través d'un fort esperit subversiu, els personatges més joves també són els protagonistes, i es contraposen a tot el que representa el món dels adults: la imposició de normes, ordres i prohibicions. Per tant, com passa amb Astrid Lindgren, els relats de Dahl també trenquen amb l'estructura més clàssica i fan un plantejament innovador dels personatges de la literatura infantil i juvenil. De la mateixa manera, sovint també fa ús de la fantasia, i, sobretot, d'aquella fantasia més pròpia de la mirada infantil, la qual desenvolupa fins al seu màxim extrem.

A *Karlsson de les teulades*, la història se'n narra des de la perspectiva d'un nen de 7 anys. Des d'aquesta mirada, l'aparició d'un amic imaginari no es planteja com res extraordinari, sinó com un esdeveniment innovador però no més estrany que un altre. Aquest és, doncs, un clar exemple de l'habilitat de l'autora a l'hora de plasmar

l'estrèta línia que separa la realitat i la ficció en la infantesa. Perquè, mentre que per al Germanet, el protagonista de la història, l'arribada de Karlsson és l'oportunitat per passar una bona estona i viure una pila d'aventures, per als seus germans grans i els seus

pares no és res més que una fantasia en la ment d'una criatura de 7 anys i un fet al qual no s'hauria de fer referència. Tot i que al llarg de tota la pel·lícula els pares no

creuen el Germanet quan aquest afirma haver conegut en Karlsson, que viu a la teulada i que pot volar gràcies a una hèlice que té al cul, al final, la història acaba fent un gir: els pares tenen una gran sorpresa quan, el dia del vuitè aniversari del Germanet, en Karlsson apareix a la petita festa que li han preparat i acaba resultant que allò que creien fantasia ha esdevingut realitat. Tanmateix, com a persones adultes, els tabús presents al seu món no els permeten reconèixer-ho i, encara menys, fer-ho públic. Així, el pare, la mare, el germà i la germana gran del nostre protagonista decideixen que és millor mantenir-ho en secret, ja que no se'ls creurien i encara pensarien que han perdut el cap.

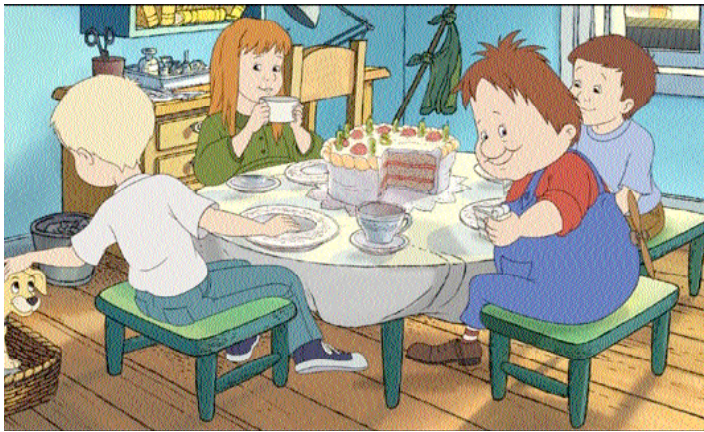
A *Karlsson de les teulades*, el fil argumental, doncs, està carregat de fantasia i fa volar la imaginació dels més petits, molts dels quals segurament tenen o han tingut un amic imaginari. Així, encara que plena ficció, la història de Lindgren aconsegueix donar protagonisme a una mirada infantil i qüestionar “les estrictes normes” del món dels adults.

Proposta d'activitats

- A *Karlsson de les teulades* el Germanet té un amic imaginari. Coneixeu altres contes o pel·lícules en què apareguin amics imaginaris? Com són? Vosaltres teniu amics imaginaris?

- En *Karlsson* té la capacitat de volar. Recordeu com ho fa? De quines altres maneres podria volar? Utilitzeu la imaginació i enginyeu altres maneres amb què algú podria volar. Després, dibuixeu el *Karlsson* amb aquest nou invent.
- La *Pippi Langstrump* és un dels molts personatges creats per Astrid Lindgren. La coneixeu? Els seus cabells carbasses i recollits en dues trenes que s'aguanten soles és segurament la seva característica més destacada. És molt forta i independent i viu amb un mico i un cavall. Pinteu el dibuix que trobeu aquí sota i completeu-lo. Quin animal hi ha dibuixat? Quin falta?

P r o g r a m a d e m à

Karlsson de les teulades

En Germanet és un nen de 7 anys solitari i somniador que viu en una gran ciutat de Suècia i que voldria tenir un gos amb qui poder passar l'estona. Quina serà la seva sorpresa quan una calorosa i ensopida tarda d'estiu descobreix l'arribada d'un personatge estrofolari, en Karlsson, un amic imaginari que entra volant per la finestra gràcies a una estranya hèlice. A partir d'aquell dia, en Karlsson i en Germanet viuran les millors aventures i entremaliadures plegats.

f i t x a t è c n i c a

Karlsson de les teulades

Títol original: *Karlsson på taket*

Direcció: Vibeke Idsøe

Guió: Vibeke Idsøe

Producció: Noruega/Suècia, 2002

Versió: catalana

Durada: 76 minuts

- En Karlsson utilitza una hèlice per volar. Què més ens pot ajuda a enlairar-nos? Encercla allò que nosaltres podem fer servir per volar.

